

CUBELLES
DESAPAREGUDA

CUBELLES DESAPAREGUDA

Antoni Pineda Gavaldà - Joan Vidal Urpí

CUBELLES DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer 2021

© dels textos: Joan Vidal Urpí

© del pròleg: Artur Peguera i Anoro

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Cubelles
Grup d'Estudis Cubellencs 'Amics del Castell'

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Agraïments:

Lolo Garcia Izquierdo

Núria Jané Orpí

Maria Pedro Aviñó

Montse Torrado Cano

A totes les persones que han aportat informació

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada:

Hermenegild Alsina Munné / Fons Hermenegild
Alsina Munné

Fotografia de la portadella:

Autor desconegut / Fons Família Pou-Fontanals

ISBN 978-84-18243-36-3

DL B 2405-2021

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Clixés eterns

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Patrimoni cultural i memòria col·lectiva

Pàg. 12

NUCLI HISTÒRIC

A redós del castell i de l'església

Pàg. 124

L'ENTORN I LES MASIES

Un paisatge de poble rural

Pàg. 166

ENTRE EL VERD I EL BLAU

L'expansió del poble per mar i muntanya

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

CLIXÉS ETERNS

Artur Peguera i Anoro, periodista i cubellenc d'adopció

No vaig saber que existia un poble anomenat Cubelles fins a l'any 2002, quan un amic me'l va recomanar com a lloc de residència perquè sap com m'agrada allunyar-me del soroll de les grans ciutats. Va ser un amor a primera vista, propiciat per l'equilibri d'una àmplia zona de platja sense aglomeracions –llevat de tres o quatre setmanes a l'estiu–, la proximitat d'un massís oxigenador i l'escalf d'un nucli antic que conserva l'essència del passat i l'herència d'aquells que van modelar Cubelles quan tot el poble era una família; és a dir, la *Cubelles desapareguda*.

He de dir, però, que el títol d'aquest llibre que teniu a les mans és una paradoxa, perquè és precisament gràcies a obres com aquesta que Cubelles no desapareixerà mai. Hem d'agrair, doncs, a Antoni Pineda i a Joan Vidal que hagin tingut la voluntat, la dedicació i la vocació de conservar la memòria del poble i d'aquells que el van forjar. Els ho han d'agrair els hereus dels protagonistes de les extraordinàries fotografies que recull el llibre i, sobretot, aquells que hi vam arribar més tard i que ara hem pogut descobrir els orígens de la casa que avui ens dona aixopluc.

La conservació de la memòria històrica té un valor essencial; per això és tan important aquest llibre i altres actuacions promogudes des del Grup d'Estudis Cubellencs

'Amics del Castell', que ja fa vint anys que conrea la supervivència del nostre passat.

Amb *Cubelles desapareguda* he pogut descobrir trossos, com el primer ball de l'Abdon i l'Assumpta, l'actuació de Charlie Rivel –per cert, quina meravella la pancarta de benvinguda en català a la Plaza del Caudillo!–, el lamentable enderroc del pont del campanar, els envelats atapeïts de camises blanques i vestits de Festa Major, el camp de futbol de l'Hort del Rector, els safareigs públics del carrer del Raval o les cosidores del carrer Nou.

Finalment vull expressar la meua admiració per Antoni Pineda, per la seva paciència a l'hora de conservar i mostrar-nos les seves fotografies i per la recerca de les imatges captades per altres autors, que haurien desaparegut sense la tossuderia d'aquest romàntic de la història de Cubelles.

AUTOR: DESCONEGUT / FONS ANTONI PINEDA GAVALDA

Introducció

PATRIMONI CULTURAL I MEMÒRIA COL·LECTIVA

Antoni Pineda i Joan Vidal

El patrimoni cultural d'un poble el formen un conjunt de béns de diversa índole, des d'edificis de valor arquitectònic o històric fins a estris de la pagesia, passant pel seu patrimoni immaterial i documental. Aquest darrer inclou el fons fotogràfic, en què cada imatge porta al damunt més d'una història. I Cubelles té una història que no solament vol conservar sinó que s'esforça per divulgar a través d'una llarga sèrie de publicacions, impulsades, sobretot, per l'Ajuntament i pel Grup d'Estudis Cubellencs 'Amics del Castell'. Aquest llibre s'afegeix al que vam publicar el 1995 amb el títol d'*Història gràfica de Cubelles (1900-*

1970) i al que, amb el mateix títol, va aparèixer el 2001 abraçant el període 1970-2000. *Cubelles desapareguda* ens permet retornar a aquell poble que fins a principis dels anys seixanta no va arribar al miler d'habitants, un poble dedicat a l'agricultura i que vivia intensament les seves tradicions. La seva privilegiada situació geogràfica –al costat del mar i d'una magnífica zona muntanyenca, ben comunicat per carretera i ferrocarril, a tocar de la capital comarcal i a cinquanta quilòmetres de Barcelona– originà que fos cobejat pel turisme, sobretot arran del *boom* dels anys seixanta. A partir de llavors, la seva població anà augmentant d'una manera considerable i el poble es va convertir en un dels llocs més atractius de la costa penedesenca.

AUTOR DESCONEGUT / Fons ANTONI PINEDA GAVALDA

EL CASTELL I L'ESGLÉSIA

A la pàgina anterior, panoràmica del poble des de la part de migdia a la segona dècada del segle xx en què sobresurten els dos edificis més emblemàtics, el castell i l'església de Santa Maria. Al davant, arbres fruiters i terres de conreu, la major part de les quals pertanyien als propietaris del castell.

CAN GRANELL I LA VEREMA

Un carro ple de portadores amb raïm a principis dels anys seixanta a can Granell. Aquesta era la masia més propera al nucli antic i l'home que hi apareix és Eduard Granell. La verema era la tasca més destacada de l'any agrícola, ja que la vinya ocupava la major part de les terres de conreu de la vila.

ANTONI PINEDA GAVALDA / FONS ANTONI PINEDA GAVALDA

El llibre conté imatges des de començaments del segle xx fins a les acaballes de la dècada dels seixanta que ens parlen de persones, carrers, tradicions, paisatges i fets històrics. Està estructurat en tres capítols. El primer el conforma un recorregut pel nucli antic, partint del carrer Major. Un bonic i nostàlgic passeig per la història, en què, al costat d'indrets que han canviat radicalment la seva fesomia, veurem celebracions de diversos tipus –religiós, cultural o popular– i descobrirem aspectes destacats de la vida quotidiana de la vila.

El segon capítol ressegueix l'entorn del nucli antic, amb algunes de les nombroses masies del terme, unes panoràmiques del poble des de diferents àmbits i, entre d'altres, escenes de les tasques agrícoles, com també l'activitat futbolística que es desenvolupava en diferents terrenys de joc dels voltants. La zona de la carretera també ocupa un espai important en aquest apartat.

Per últim, el tercer capítol està dedicat a l'evolució urbanística, amb la platja com a principal protagonista. El gran canvi produït el 1932 amb l'obertura del passeig de Pi i Margall (l'actual Bardají) va propiciar que a finals dels anys cinquanta s'iniciés un procés d'expansió urbana –la guerra i la recessió econòmica de la postguerra el retardaren– al voltant d'aquest eix i el que continuava fins a primera línia de mar, batejat com a avinguda del Mediterrani. Al mateix temps, el poble creixia per la part nord, aparegueren les urbanitzacions i l'extensa superfície agrícola s'anà reduint fins a transformar d'una manera notòria el paisatge.

Diuen que el patrimoni d'un poble també és el seu passat i per això esperem que aquesta publicació serveixi per donar testimoniatge visual d'aquella Cubelles no tan llunyana en el temps i contribueixi a preservar-la en la memòria col·lectiva.

AUTOR DESCONEGUT / FONS ANTONI PINEDA GAVALDÀ

NUCLI HISTÒRIC

A redós del castell i de l'església

El nucli històric de Cubelles va néixer a redós del castell i de l'església, i als segles XVIII i XIX anà adquirint la forma en què es trobava a la primera meitat del segle XX. Constituïa una àrea morfològicament homogènia i equilibrada, i, malgrat ser a prop del mar, presentava el tipisme dels pobles rurals. Els seus carrers, estrets, de traçats irregulars i sinuosos, delimitaven illes de cases de grandària diversa. Les cases conservaven, des de feia segles, un marcat caràcter camperol, amb una arquitectura popular, senzilla i austera. A l'entrada de la població per la part de llevant, coincidint amb el camí ral que venia de Vilanova, s'iniciava l'eix principal que travessava el poble. En el seu primer tram, el vial arribava fins a l'església i duia el nom de carrer de Sant Antoni. En un brançal d'aquest carrer començava l'antic camí de l'Arboç, que coincidia amb el camí ral que mena a Vilafranca. De l'església en avall començava l'altre gran eix, el carrer Major, del qual partien alguns carrers secundaris i també la petita plaça de la Vila. La modificació més destacada del poble abans de la Guerra Civil Espanyola es va produir a l'entorn més immediat del castell.

AUTOR DESCONEGUT / FONS ANTONI PINEDA GAVALDA

EL ROVELL DE L'OU DEL POBLE

En aquesta pàgina, la part alta del carrer Major a inicis del segle xx. Al campanar es distingeix la seva curiosa figura. El primer edifici de l'esquerra és la botiga de cal Pep Federico. A continuació hi ha l'Ajuntament i, passada la plaça de la Vila, la rectoria, amb el seu pedrís. A la dreta, les moreres de davant de la font.

NEVADA DEL NADAL DEL 1962

Insòlita imatge del carrer Major el matí de Sant Esteve del 1962, cobert amb la neu caiguda el dia abans. Catalunya va patir llavors la nevada més important del segle xx, que va afectar sobretot la zona litoral. Aquell Nadal semblava més autèntic i entranyable, i als cubellencs els va deixar unes sensacions que mai oblidarien.

ANTONI PINEDA GAVALDA / FONS ANTONI PINEDA GAVALDA

